

فهرست

۵	● ستایش
	فصل اول: زیبایی آفرینش
۸	درس اول: زنگ آفرینش
۱۶	درس دوم: چشمه معرفت
	فصل دوم: شکفتن
۲۳	درس سوم: نسل آینده‌ساز
۲۹	درس چهارم: با بهاری که می‌رسد از راه، زیبایی شکفتن
	فصل سوم: سبک زندگی
۳۶	درس ششم: قلب کوچکم را به چه کسی بدهم؟
۴۲	درس هفتم: علم زندگانی
۵۰	درس هشتم: زندگی همین لحظه‌هاست
	فصل چهارم: نام‌ها و یادها
۵۷	درس نهم: نصیحت امام <small>علیه السلام</small> شوق خواندن
۶۳	● آزمون نیم‌سال اول
۶۵	درس دهم: کلاس ادبیات، مرواریدی در صدف، زندگی حسابی، فرزند انقلاب
۷۵	درس یازدهم: عهد و پیمان، عشق به مردم، رفتار بهشتی، گرمای محبت
	فصل پنجم: اسلام و انقلاب اسلامی
۸۰	درس دوازدهم: خدمات متقابل اسلام و ایران
۸۷	درس سیزدهم: اسوه نیکو
۹۳	درس چهاردهم: امام خمینی <small>علیه السلام</small>
	فصل ششم: ادبیات جهان
۱۰۲	درس شانزدهم: آدم آهنی و شاپرک
۱۰۷	درس هفدهم: ما می‌توانیم
۱۰۹	● نیایش
۱۱۴	● آزمون نیم‌سال دوم
۱۱۶	● پاسخ‌نامه تشریحی

فصل اول

درس ۱

رنگ آفرینش

واژگان

جمله: همه	فارغ: آسوده، راحت	زائر: زیارت‌کننده، دیدارکننده
فروغ: روشنایی، نور	کوچ: سفر	گنبد: سقف بزرگ نیم‌گره‌ای
غوغا: هیاهو، سروصدا (آشوب و فریاد، همهمه)	افق: کرانه آسمان	زنجره: سیرسیرک، نوعی حشره
انگار: گویی	گلدسته: مناره	کام: آرزو، میل، خواسته
ایام: روزگار، روزها	متعبد: عبادت‌کننده، شکرگزار	مصحف: قرآن، کتاب، کتاب آسمانی
طفولیت: بچگی، کودکی	رحمة الله علیه: درود و رحمت خدا بر او باد	طایفه: دسته، گروه
غفلت: بی‌خبری، ناآگاهی	دوگانه‌ای بگزارد: دو رکعت نماز بخواند	خفته: خوابیده

جهان جمله فروغ روی حق دان حق اندر وی ز پیدایی است، پنهان

برگردان روان > همه جهان را پرتوی از نور بی‌پایان خداوند بدان، آن‌قدر خداوند در آن آشکار است که انسان متوجه حضور او نمی‌شود.

نکته ادبی >> آرایه: تضاد: پیدا = پنهان

نکته دستوری >> بیت دو جمله دارد:

1 جهان جمله فروغ روی حق دان. 2 حق اندر وی ز پیدایی پنهان است.

تاریخ ادبیات... شیخ محمود شبستری

توضیحات: از عارفان مشهور قرن هشتم و از علما و فضایی تبریز است که نوشته‌ها و سروده‌هایی در زمینه عرفان اسلامی دارد. «گلشن راز» معروف‌ترین اثر شعری اوست.

زنگ آفرینش

صبح یک روز نوبهاری بود روزی از روزهای اول سال
بچه‌ها در کلاسی جنگلی سبز جمع بودند دور هم خوشحال
برگردان روان صبح یک روز (اول) بهاری بود، روزی از اولین روزهای سال، بچه‌ها در کلاس (جنگل سبز یا) بچه‌های کلاس جنگل سبز دور یکدیگر جمع شده و خوشحال بودند.

نکته ادبی «قافیه: سال - خوشحال / ردیف: ندارد / قالب: چهارپاره

آرایه: تشبیه: کلاس جنگل سبز (اضافه تشبیهی): جنگل سبز به کلاس تشبیه شده است.

بچه‌ها گرم گفت‌وگو بودند باز هم در کلاس غوغا بود
هر یکی برگ کوچکی در دست باز انگار زنگ انشا بود
برگردان روان بچه‌ها مشغول صحبت کردن با یکدیگر بودند، باز هم در کلاس همه‌ها برپا شده بود. هر یک از بچه‌ها برگ کوچکی در دست داشت، گویا باز هم زنگ انشا شده بود.

نکته ادبی «قافیه: غوغا - انشا / ردیف: بود / آرایه: کنایه: گرم گفت‌وگو بودن کنایه از مشغول صحبت بودن

تا معلم ز گرد راه رسید گفت با چهره‌ای پر از خنده:

باز موضوع تازه‌ای داریم آرزوی شما در آینده

برگردان روان همین که معلم وارد کلاس شد، با چهره‌ای خندان گفت، دوباره موضوع جدیدی (برای انشا) داریم. موضوع تازه این که برای آینده‌تان چه آرزویی دارید.

نکته ادبی «قافیه: خنده - آینده / ردیف: ندارد / آرایه: کنایه: ز گرد راه رسیدن کنایه از تازه از راه رسیدن

شب‌نم از روی برگ گل برخاست گفت: «می‌خواهم آفتاب شوم

دژه‌دژه به آسمان بروم ابر باشم دوباره آب شوم»

برگردان روان شب‌نم از روی برگ گل بلند شد، گفت: آرزو دارم که (مانند) آفتاب بشوم. کم‌کم به آسمان بروم (بخار شوم)، به ابر تبدیل شوم و دوباره تبدیل به آب شوم.

نکته ادبی «قافیه: آفتاب - آب / ردیف: شوم

آرایه: تشخیص یا جان‌بخشی: صحبت کردن شب‌نم / مراعات‌نظیر یا تناسب: شب‌نم، برگ گل، آسمان، ابر، آفتاب

دانه آرام بر زمین غلتید رفت و انشای کوچکش را خواند

گفت: «باغی بزرگ خواهم شد تا ابد سبز سبز خواهم ماند»

برگردان روان دانه بر روی زمین غلتید و رفت تا انشای کوچکش را بخواند. گفت: دوست دارم باغ بزرگی بشوم، و همیشه سرسبز و باطراوت باشم.
نکته ادبی «قافیه: خواند - ماند / ردیف: ندارد

آرایه: تشخیص یا جان‌بخشی: انشاخواندن و صحبت کردن دانه / مراعات‌نظیر یا تناسب: دانه، باغ، سبز

غنچه هم گفت: «گرچه دل‌تنگم مثل لبخند باز خواهم شد

با نسیم بهار و بلبل باغ گرم راز و نیاز خواهم شد»

برگردان روان غنچه گفت: اگرچه غمگین هستم، اما روزی مثل یک لبخند زیبا (شکوفه) خواهم شد (اشاره به شکفتن خود می‌کند) و با نسیم بهار و بلبلان خوش‌صدای باغ، مشغول صحبت و درددل خواهم شد.

نکته ادبی «قافیه: باز - نیاز / ردیف: خواهم شد

آرایه: تشخیص: صحبت کردن و راز و نیاز غنچه / مراعات‌نظیر یا تناسب: بهار، بلبل، غنچه ... / کنایه: «دل‌تنگم» کنایه از غمگینم؛ «گرم

راز و نیاز خواهم شد» کنایه از مشغول راز و نیاز شدن / تشبیه: مثل لبخند باز خواهم شد: من (غنچه) ← مشبه: لبخند ← مشبه‌به:

مثل ← ادات تشبیه: بازشدن ← وجه‌شبهه

◀ جوجه گنجشک گفت: «می‌خواهم فارغ از سنگ بچه‌ها باشم
روی هر شاخه جیک‌جیک کنم در دل آسمان رها باشم»

برگردان روان ▶ جوجه گنجشک گفت: آرزو می‌کنم، روزی از سنگ‌زدن بچه‌ها آسوده بشوم. آزادانه روی هر شاخه‌ای جیک‌جیک کنم، و آزادانه در (دل / میان) آسمان پرواز کنم.

نکته ادبی «قافیه: بچه‌ها - رها / ردیف: باشم»

آرایه: تشخیص یا جان‌بخشی: صحبت کردن و آرزوهای جوجه گنجشک / مراعات‌نظیر یا تناسب: گنجشک، سنگ، بچه‌ها ...

◀ جوجه کوچک پرستو گفت کاش با باد رهسپار شوم
تا افق‌های دور کوچ کنم باز پیغمبر بهار شوم

برگردان روان ▶ جوجه کوچک پرستو گفت، آرزو می‌کنم تا با باد همسفر شوم. تا دوردست‌ترین نقاط سفر کنم، و باز پیام‌آور بهار شوم.

نکته ادبی «قافیه: رهسپار - بهار / ردیف: شوم»

آرایه: تشخیص یا جان‌بخشی: صحبت کردن و آرزوهای جوجه پرستو / مراعات‌نظیر یا تناسب: کوچ، پیغمبر بهار ...

نکته دستوری «کاش» شبه‌جمله است و بنابراین یک جمله محسوب می‌شود.

◀ جوجه‌های کبوتران گفتند: کاش می‌شد کنار هم باشیم
توی گلدسته‌های یک گنبد روز و شب زائر حرم باشیم

برگردان روان ▶ جوجه کبوترها گفتند، ای کاش می‌شد کنار یکدیگر باشیم. توی مناره‌های گنبد حرم، روزها و شبها به زیارت مشغول شویم.

نکته ادبی «قافیه: هم - حرم / ردیف: باشیم»

آرایه: تشخیص: صحبت کردن کبوتران / مراعات‌نظیر یا تناسب: گلدسته، زائر، حرم ... / تضاد: روز = شب

نکته دستوری «کاش» شبه‌جمله است، بنابراین یک جمله محسوب می‌شود.

◀ زنگ تفریح را که زنجره زد باز هم در کلاس غوغا شد
هر یک از بچه‌ها به سویی رفت و معلّم دوباره تنها شد

برگردان روان ▶ همین‌که زنجره زنگ تفریح را به صدا درآورد، دوباره در کلاس غوغا و هیاهویی به پا شد. هر کدام از بچه‌ها به سویی رفتند، باز هم معلّم تنها شد.

نکته ادبی «قافیه: غوغا - تنها / ردیف: شد / آرایه: تشخیص: زنگ تفریح زدن زنجره»

◀ با خودش زیر لب چنین می‌گفت آرزوهایتان چه رنگین است
کاش روزی به کام خود برسید بچه‌ها! آرزوی من این است

برگردان روان ▶ معلّم آهسته و زیر لب چنین زمزمه می‌کرد، چه‌قدر آرزوهای زیبایی دارید. ای کاش روزی به خواسته‌هایتان برسید، ای بچه‌ها! آرزوی من همین است.

نکته ادبی «قافیه: رنگین - این / ردیف: است / آرایه: کنایه: زیر لب گفتن کنایه از زمزمه کردن»

نکته دستوری «بیت آخر چهار جمله دارد: ۱ کاش ۲ روزی به کام خود برسید. ۳ بچه‌ها! ۴ آرزوی من این است.»

حکایت

اندر ز پدر

◀ یاد دارم که در ایام طفولیت متعبد و شب‌خیز بودم.

برگردان روان ▶ یادم می‌آید که در دوران کودکی شب‌ها بیدار می‌ماندم و به عبادت می‌پرداختم.

◀ شبی در خدمت پدر، رحمة‌الله علیه، نشسته بودم و همه شب، دیده بر هم نیسته و مصحف عزیز بر کنار گرفته و طایفه‌ای گرد ما خفته.

برگردان روان ▶ یک شب نزد پدر - رحمت خدا بر او باد - نشسته بودم و تمام شب نخوابیده و قرآن را در آغوش گرفته بودم و می‌خواندم و عده‌ای نیز در اطراف ما خوابیده بودند.

نکته ادبی «آرایه: کنایه: دیده بر هم نیستن، کنایه از خوابیدن

نکته دستوری عبارت دارای پنج جمله است: فعل «بودم» در جمله‌های سوم و چهارم و فعل «بودند» در جمله پنجم حذف شده است.

◀ پدر را گفتیم: از اینان یکی سر بر نمی‌دارد که دوگانه‌ای بگزارد.

برگردان روان > به پدر گفتیم: از این عده یک نفر بیدار نمی‌شود تا دو رکعت نماز صبح به جا بیاورد.

نکته ادبی «آرایه: کنایه: سر بر نداشتن کنایه از بیدار نشدن

نکته دستوری «> در این عبارت، «را» به معنی «به» است؛ بنابراین نقش واژه «پدر» متمم است.

نکته املائی «> گزاردن به معنای اداکردن و به جا آوردن و گزاردن به معنای نهادن و قراردادن است.

◀ چنان خواب غفلت برده‌اند که گویی نخفته‌اند که مرده‌اند.

برگردان روان > آن چنان از سر ناآگاهی خوابیده‌اند که انگار مرده‌اند.

نکته ادبی «آرایه: تشبیه: خواب غفلت اضافه تشبیهی است.

نکته دستوری «> عبارت دارای چهار جمله است:

۱ چنان خواب غفلت برده‌اند. ۲ گویی ۳ نخفته‌اند ۴ مرده‌اند

◀ گفت: جان پدر تو نیز اگر بخفتی به از آن که در پوستین خلق افتی.

برگردان روان > پدر گفت: ای فرزند عزیز! تو هم اگر بخوابی بهتر آن است که غیبت مردم را بکنی.

نکته ادبی «آرایه: کنایه: در پوستین خلق افتادن کنایه از غیبت کردن است.

نکته دستوری «> عبارت دارای پنج جمله است:

۱ گفت ۲ جان پدر ۳ تو نیز اگر بخفتی ۴ به از آن [است]. ۵ در پوستین خلق افتی.

درس نامه

آرایه تشخیص: هرگاه ویژگی‌های انسانی را به غیر انسان نسبت دهیم، به آن تشخیص یا شخصیت‌بخشی یا جان‌بخشی می‌گویند.

مثال «میز سخن گفت - دانه انشا خواند ...

آرایه تشبیه: هرگاه یک چیز را به چیز دیگری شباهت دهیم از تشبیه استفاده کرده‌ایم. هر تشبیه معمولاً چهار رکن دارد:

۱ مشبّه: عبارت است از چیزی که به چیز دیگر شباهت داده شده است.

۲ مشبّه‌به: عبارت است از چیزی که مشبّه، به آن شباهت داده شده است.

۳ وجه‌شبهه: ویژگی مشترک میان دو رکن اول (مشبّه و مشبّه‌به) است.

نکته ...

معمولاً وجه‌شبهه به مشبّه‌به نزدیک‌تر است.

۴ ادات تشبیه: واژه‌هایی هستند که نشان‌دهنده پیوند شباهت هستند؛ مهم‌ترین این واژه‌ها عبارت‌اند از: مثل، مانند، همچون، چون، بسان ...

مثال «علم، مانند نور روشنی‌بخش است.

مشبّه ادات تشبیه مشبّه‌به وجه‌شبهه

نکته ...

گاهی ممکن است رکن سوم و چهارم تشبیه (وجه‌شبهه و ادات تشبیه) حذف شوند که در این صورت به آن تشبیه بلیغ می‌گویند.

تشبیه بلیغ دو نوع است: ۱ اسنادی ۲ اضافی (اضافه تشبیهی)

مثال «علم، مانند نور روشنی بخش است.» ← علم، نور است.
مثال «نور علم»

تشبیه بلیغ
 ↳ اسنادی
 ↳ اضافی

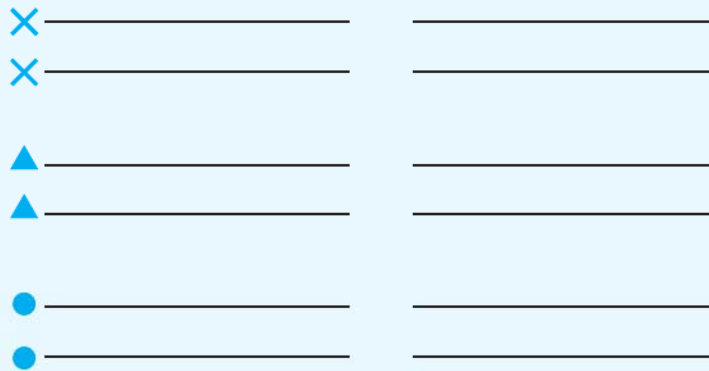
نکته ...

در تشبیه بلیغ اضافی (اضافه تشبیهی) معمولاً جای رکن اول و دوم با هم عوض می‌شود و مشبّه به با کسره به مشبّه اضافه می‌شود.

شعر «زنگ آفرینش» (درس اول) در قالب چهارپاره سروده شده است.

قالب چهارپاره: شعری است که از چند دوبیتی تشکیل شده با قافیه‌های مختلف که از نظر معنی با هم ارتباط دارند و تنها مصراع‌های زوج آن با یکدیگر هم‌قافیه‌اند. از این رو به این قالب، دوبیتی پیوسته نیز می‌گویند.
 قالب چهارپاره پس از مشروطه به دیگر قالب‌های شعری افزوده شد. قیصر امین‌پور و فریدون مشیری از مهم‌ترین شاعران این قالب هستند.
نمودار قرارگرفتن قافیه در چهارپاره:

تاریخ ادبیات ... قیصر امین‌پور (۱۳۸۶ - ۱۳۳۸ ه. ش)

شاعر معاصر - متولد گتوند در استان خوزستان - دارای درجه دکتری ادبیات فارسی
 آثار: در کوچه آفتاب - تنفس صبح - مثل چشمه مثل رود - به قول پرستو - آینه‌های ناگهان

... سعدی شیرازی (۶۹۰ - ۶۰۶ ه. ق)

شاعر قرن هفتم - متولد شیراز
 آثار: بوستان (نظم) در ده باب - گلستان (نثر آمیخته به نظم) در هشت باب - دیوان اشعار - مجموعه این آثار «کلیات سعدی» نامیده می‌شود.

نکته « به بوستان، سعدی‌نامه نیز می‌گویند.

نام اصلی وی مصلح‌الدین است. به سعدی شیخ اجل نیز می‌گویند.

واژه‌های مهم املائی

مونس - اساس (پایه) - غایت - ظلمت - دست‌آویز - فروغ - غوغا - انشا - برخاست - ذره‌ذره - غلتید - فارغ (آسوده) - افق - رهسپار - پیغمبر - زائر - حرم - زنجره - طفولیت - معتبد - رحمة‌الله علیه - مصحف - طایفه - دوگانه‌ای بگزارد - غفلت - بختی

پرسش‌های درس اول

۱ ابیات و عبارتهای زیر را به فارسی روان بنویسید.

- ۱ ای هست‌کن اساس هستی کوتاه ز درت درازدستی
- ۲ جهان جمله فروغ روی حق دان حق اندر وی ز پیدایی است پنهان
- ۳ غنچه هم گفت: «گرچه دل تنگم مثل لبخند باز خواهم شد»
- ۴ گفت: «جان پدر! تو نیز اگر بختی به از آن که در پوستین خلق افتی.»
- ۵ ای کارگشای هر چه هستند نام تو، کلید هر چه بستند
- ۶ الهی! دلی ده که در کار تو جان بازیم؛ جانی ده که کار آن جهان سازیم.
- ۷ تا افق‌های دور کوچ کنم باز پیغمبر بهار شوم

۲ معنای واژه‌های مشخص شده را در مقابل آن‌ها بنویسید.

- ۱ هم تو به عنایت الهی:
- ۲ از ظلمت خود، رهایی ام ده:
- ۳ دست گیر که دست‌آویز نداریم:
- ۴ فارغ از سنگ بچه‌ها باشم:
- ۵ کاش روزی به کام خود برسید:
- ۶ دیده بر هم نیسته و مصحف عزیز بر کنار گرفته:
- ۷ چنان خواب غفلت برده‌اند:

۳ غلط‌های املایی را در عبارتهای زیر اصلاح کنید.

- ۱ ای هست‌کن اثاث هستی کوتاه ز درت درازدستی
- ۲ هم غصه نانموده، دانی هم نامه نانشسته، خوانی
- ۳ بینایی ده تا در چاه نیافتیم.
- ۴ باز انگار زنگ انشاء بود.
- ۵ روز و شب زاعر حرم باشیم.
- ۶ از اینان یکی سر بر نمی‌دارد تا دوگانه‌ای بگذارد.

۴ جاهای خالی را پر کنید.

- ۱ آثار نظامی عبارت‌اند از: مخزن الاسرار،، هفت‌پیکر،
- ۲ خواجه عبدالله انصاری معروف به شاعر قرن و به زبان‌های فارسی و شعر می‌سرود.
- ۳ «در کوچه آفتاب»،، و «به قول پرستو» از آثار می‌باشد.
- ۴ سعدی نثر آمیخته به شعر است و باب دارد.

۵ هر یک از آرایه‌های ذکر شده را در عبارتهای زیر بیابید.

- ۱ ای کارگشای هر چه هستند نام تو کلید هر چه بستند (تشبیه)
- ۲ ای هست‌کن اساس هستی کوتاه ز درت درازدستی (کنایه)
- ۳ جان پدر! تو نیز اگر بختی به از آن که در پوستین خلق افتی. (کنایه)
- ۴ غنچه هم گفت: «گرچه دل تنگم مثل لبخند باز خواهم شد» (تشبیه، تشخیص، کنایه)
- ۵ از اینان یکی سر بر نمی‌دارد که دوگانه‌ای بگذارد، چنان خواب غفلت برده‌اند که گویی نخفته‌اند که مرده‌اند. (تشبیه، کنایه)

۶ هر یک از عبارتهای زیر از چند جمله تشکیل شده است؟ جملات را مشخص کنید.

۱ کاش روزی به کام خود برسید	بچهها! آرزوی من این است
۲ ای نام تو بهترین سرآغاز	بی نام تو، نامه کی کنم باز؟
۳ الهی، دلی ده که در کار تو جان بازیم، جانی ده که کار آن جهان سازیم.	
۴ جهان، جمله فروغِ رویِ حق دان	حق اندروی ز پیدایی است پنهان
۵ جوجههای کبوتران گفتند:	کاش می شد کنار هم باشیم
۶ ای هستگنِ اساسِ هستی	کوته ز درت درازدستی

۷ مفهوم درست هر عبارت را مشخص کنید.

۱ ز گرد راه رسید.	گرد و غبار آمد.	☐	از راه رسید.	☐
۲ شبخیز بودم.	شبزنده دار بودم.	☐	سحرخیز بودم.	☐
۳ دوگانه‌ای بگزارد.	دو سوره قرآن بخواند.	☐	نماز دورکعتی بخواند.	☐
۴ در پوستین خلق، افتی.	غیبت کنی.	☐	دروغ بگویی.	☐
۵ دل تنگم.	ناامید هستم.	☐	غمگین هستم.	☐

۸ نمودار گرافیکی قالب چهارپاره را رسم کنید.

۹ هم‌خانواده هر کلمه را به آن وصل کنید. (سه کلمه اضافی است.)

۱ طفولیت	○ تعلم
۲ معتبد	○ عابد
۳ فارغ	○ بعید
۴ قریب	○ فراغت
۵ معلم	○ غریب
۶ افق	○ تقرب
	○ اطفال
	○ فائق
	○ آفاق

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

۱۰ گزینه درست را انتخاب کنید.

۱ معنی کلمه‌های «معتبد، فارغ، ظلمت، مصحف» به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

الف: عبادت‌کننده، دور، ستم، قرآن	ب: نمازخوان، آسوده، ستم، قرآن
ج: عبادت‌شده، آسوده، تاریکی، صفحه	د: عبادت‌کننده، آسوده، تاریکی، کتاب

۲ در کدام گزینه، غلط املائی وجود ندارد؟

الف: یاد دارم که در ایام طفولیت متأبد و شبخیز بودم.	ب: شبی در خدمت پدر، رحمة‌الله الیه، نشستہ بودم.
ج: جهان جمله فروغ روی حق دان	د: باز هم در کلاس غوقا بود.

۳ در میان گروه کلمه‌های زیر، چند غلط املایی وجود دارد؟

«زائر هرم، ماه صفر، قریب و ناآشنا، غلطیدن دانه، زنگ انشا، خواب قفلت، صدای زنجره، فارغ و آسوده، نیافتادن و ایستادن، ظلمت و تاریکی»

الف: دو ب: سه ج: پنج د: چهار

۴ صاحب کدام اثر، درست معرفی شده است؟

الف: مناجات‌نامه: نظامی ب: مخزن الاسرار: شیخ محمود شبستری

ج: آینه‌های ناگهان: قیصر امین‌پور د: گلشن‌راز: خواجه عبدالله انصاری

۵ کدام یک از گزینه‌های زیر، از نظر تعداد جمله با بقیه متفاوت است؟

الف: ای هست‌گن اساس هستی ب: کوته ز درت درازدستی

ج: ای نام تو بهترین سرآغاز د: هم قضا نانموده دانی

د: از ظلمت خود رهایی‌ام ده ب: بی‌نام تو نامه کی کنم باز

با نور خود آشنایی‌ام ده

۶ در کدام گزینه آرایه تشبیه دیده نمی‌شود؟

الف: جوجه‌گنجشک گفت: «می‌خواهم ب: چنان خواب غفلت برده‌اند که گویی نخفته‌اند که مرده‌اند.»

ج: غنچه هم گفت: «گرچه دل‌تنگم د: مثل لب‌خند باز خواهم شد»

د: ای کارگشای هر چه هستند نام تو کلید هر چه بستند

۷ کلمه مشخص شده در کدام گزینه منادا است؟

الف: علی آن شیر خدا شاه عرب ب: الفتی داشته با این دل شب

ج: سعیدی غم نیستی ندارد د: جمال دوست چندان سایه انداخت

د: ندیدم خوش‌تر از شعر تو حافظ جان‌دادن عاشقان نجات است

به قرآنی که اندر سینه داری

۸ در کدام گزینه آرایه تشخیص (جان‌بخشی) دیده می‌شود؟

الف: کاش روزی به کام خود برسید ب: بچه‌ها آرزوی من این است

ج: غبار مرگ به رگ‌های باغ خشکانید د: آن قطره باران که بر افتد به گل سرخ

د: دانی که چه گفت زال با رستم گُرد دشمن نتوان حقیر و بیچاره شمرد

۹ کدام گزینه با بیت زیر، تناسب معنایی نزدیک‌تری دارد؟

الف: ای کارگشای هر چه هستند ب: «جهان جمله فروغ روی حق دان»

ج: همه آیات ایزد است جهان د: حق اندر وی ز پیدایی است پنهان»

د: درخت غنچه برآورد و بلبلان مستند نام تو کلید هر چه بستند

د: به جان چون احتیاج یار بشناخت چشم بگشا و سوره‌ای برخوان

جهان جوان شد و یاران به عیش بنشستند حیات خود فدای جان او ساخت

۱۰ عبارت «گفت: جان پدر! تو نیز اگر بختی، به از آن که در پوستین خلق افتی» با کدام گزینه تناسب معنایی ندارد؟

الف: رو زبان از غیبت مردم ببند ب: تا نبینی دست و پای خود به بند

ج: خفتگان را خبر از محنت بیداران نیست د: فغان که مردم کوتاه‌نظر نمی‌دانند

د: دیده ز عیب دگران کن فرار تا غمت پیش نیاید، غم مردم نخوری (محنت: رنج)

صورت خود بین و در او عیب ساز

پاسخ نامه تشریحی

پاسخ پرسش‌های درس اول

پاسخ ۱

۱ ای به وجود آورنده پایه و اساس جهان، هر گونه ظلم و ستمی از درگاه تو دور است.

۲ همه جهان را پرتویی از نور بی پایان خداوند بدان، آن قدر خداوند در آن آشکار است که انسان متوجه حضورش نمی‌شود.

۳ غنچه هم گفت: اگرچه غمگین هستم، اما روزی مثل یک لبخند شکوفا خواهیم شد.

۴ گفت: ای فرزند عزیز! تو هم اگر بخوابی بهتر از آن است که غیبت مردم را بکنی.

۵ ای کسی (خدایی) که حل کننده تمام مشکلات هستی، نام تو مانند کلیدی است که هر قفلی را باز می‌کند.

۶ خدایا به ما شجاعتی بده تا جانمان را در راهت فدا کنیم؛ توان و قدرتی بده (روح و جانی بده) تا بتوانیم جهان آخرت خود را آباد کنیم.

۷ تا دوردست‌ترین نقاط سفر کنیم و باز پیام‌آور بهار شوم.

پاسخ ۲

۱ لطف، توجه، بخشایش، احسان

۲ تاریکی (گمراهی)

۳ یاریگر، وسیله

۴ آسوده، راحت

۵ آرزو، میل، خواسته

۶ کتاب قرآن

۷ ناآگاهی، بی‌خبری

پاسخ ۳

۱ اثاث ^{صهیح} ← اساس

۲ غصه ^{صهیح} ← قصه

۳ نیافتیم ^{صهیح} ← نیفتیم

۴ انشاء ^{صهیح} ← انشا

۵ زاعر ^{صهیح} ← زائر

۶ دوگانه‌ای بگذار ^{صهیح} ← دوگانه‌ای بگزارد

پاسخ ۴

۱ خسرو و شیرین - لیلی و مجنون - اسکندرنامه

۲ پیر هرات - چهارم و پنجم - عربی

۳ تنفس صبح - مثل چشمه، مثل رود - قیصر امین پور

۴ گلستان - هشت

پاسخ ۵

۱ نام تو (خدا) به کلید تشبیه شده است.

۲ درازدستی (دراز دست بودن) کنایه از متجاوز و گستاخ بودن

۳ در پوستین خلق افتادن کنایه از غیبت کردن

۴ تشبیه (غنچه به لبخند) تشخیص (صحبت کردن غنچه)

دل‌تنگ بودن کنایه از غمگین بودن

۵ خواب غفلت اضافه تشبیهی؛ غفلت (ناآگاهی) به خواب تشبیه

شده است.

خواب غفلت بردن کنایه از ناآگاه بودن

پاسخ ۶

۱ چهار جمله: ۱- کاش! ۲- روزی به کام خود برسید.

۳- بچه‌ها! ۴- آرزوی من این است.

۲ سه جمله: ۱- ای کسی که ۲- نام تو بهترین سرآغاز [است].

۳- بی نام تو، نامه کی باز کنم.

۳ پنج جمله: ۱- الهی ۲- دلی ده ۳- در کار تو جان بازم

۴- جانی ده ۵- کار آن جهان سازیم.

بررسی سایر گزینه‌ها

گزینه (الف): متأبّد ← صحیح ← معتبّد

گزینه (ب): رحمة الله اليه ← صحیح ← رحمة الله عليه

گزینه (د): غوقا ← صحیح ← غوغا

گزینه ج

بررسی سایر گزینه‌ها

هرم ← صحیح ← حرم / قریب ← صحیح ← غریب /

غلطیدن ← صحیح ← غلتیدن / قفلت ← صحیح ← غفلت /

نیافتادن ← صحیح ← نیفتادن

گزینه ج

بررسی سایر گزینه‌ها

گزینه (الف): خواجه عبدالله انصاری

گزینه (ب): نظامی

گزینه (د): شیخ محمود شبستری

گزینه ج

بررسی گزینه‌ها

گزینه (الف): دو جمله

گزینه (ب): دو جمله

گزینه (ج): سه جمله ۱- ای (کسی که) ۲- نام تو بهترین

سراغاز [است]. ۳- بی نام تو نامه کی کنم باز؟

گزینه (د): دو جمله

گزینه الف

بررسی سایر گزینه‌ها

گزینه (ب): خواب غفلت (اضافه تشبیهی)

گزینه (ج): غنچه به لبخند تشبیه شده است.

گزینه (د): نام تو (خداوند) به کلید تشبیه شده است.

گزینه د

گزینه ج

آواز جویباران آرایه تشخیص دارد.

گزینه ب

گزینه ج

۴ دو جمله ۱- جهان، جمله فروغ روی حق دان ۲- حق اندر وی ز پیدایی (آشکاربودن) پنهان است.

۵ چهار جمله ۱- جوجه‌های کبوتران گفتند ۲- کاش ۳- می‌شد ۴- کنار هم باشیم.

۶ دو جمله ۱- ای هست کن اساس هستی! ۲- کوتاه ز درت درازدستی [است].

پاسخ ۷

۱ از راه رسید.

۲ شب زنده‌دار بودم.

۳ نماز دور کعتی بخواند.

۴ غیبت کنی.

۵ غمگین هستم.

پاسخ ۸

× _____

× _____

■ _____

■ _____

▲ _____

▲ _____

پاسخ ۹

۱ طفولیت - اطفال

۲ معتبّد - عابد

۳ فارغ - فراغت

۴ قریب - تقرب

۵ معلّم - تعلّم

۶ افق - آفاق

کلمات اضافی: بعید - غریب - فائق

پاسخ ۱۰

۱ گزینه د

۲ گزینه ج